

GK 65. szám *

I. Ha a felek szerződésben a természetben osztható szolgáltatásra vonatkozóan úgy állapodnak meg, hogy annak valamennyi részét a kötelezett együttesen köteles szolgáltatni (jogi oszthatatlanság), ennek következménye nemcsak az, hogy a jogosult részteljesítést nem köteles elfogadni, hanem az is, hogy ha a szerződést kötbérszankció biztosítja, részleges késedelem esetén is a teljes szerződési érték alapulvételével igényelhet kötbért a jogosult.

II. A kötelezett ellenkező megállapodás hiányában köteles a fődolgot a tartozékokkal együtt szolgáltatni. A tartozék késedelmes szolgáltatása miatt - kötbérikötés esetén - a kötbért a teljes szerződési érték után kell fizetni.

III. Ha a felek a szerződésben a fődolog mellett pótalkatrész (póttartozék) egyidejű szolgáltatását is kikötötték - ellenkező megállapodás hiányában - az egész szolgáltatás oszthatatlan.

IV. A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiuma a GKT 11/1973. sz. és a GKT 74/1973. számú tanácselnöki értekezleti állásfoglalásait a továbbiakban nem tartja fenn.

I. A Ptk. 285. §-a értelmében ha a szolgáltatás osztható, a jogosult részteljesítést is köteles elfogadni, kivéve ha a részteljesítést a szerződésben kizárta, vagy az lényeges érdekét sérti. A jogi minősítés szempontjából ugyanis a természetben osztható szolgáltatás ilyen jellegét elveszti, ha a felek a szerződésben az együttes szolgáltatásban állapodtak meg, mert ezáltal a szolgáltatást jogilag oszthatatlanná tették. A Ptk. említett szabálya - amellet, hogy teljesítési normának is tekinthető - szerződésszegés esetére lényegileg arról rendelkezik, hogy a késedelem az egész szolgáltatásra vagy csak a nem teljesített részre vonatkozik-e.

A Ptk. 317. §-ának (1) bekezdése értelmében az osztható szolgáltatás egy részére vonatkozó szerződésszegés esetén a szerződésszegés következményei csak erre a részre állanak be. Nyilvánvaló azonban, hogy ha a szolgáltatás ugyan a természetben osztható, de azt a felek a szerződésükben oszthatatlanná nyilvánították (jogi oszthatatlanság), akkor a szerződésszegés következményeinél is oszthatatlannak kell az egész szolgáltatást tekinteni akkor is, ha a felek erre vonatkozó külön megállapodást nem kötöttek.

Ebből következik, hogy a jogilag oszthatatlanná tett szolgáltatás egyik részére vonatkozó szerződésszegés esetén a szerződésszegés következményei az egész szerződésre beállanak [Ptk. 317. § (2) bek.]. E következmények alól a szerződésszegő szállító nem mentesül akkor sem, ha a jogosult a részteljesítés tárgyát elfogadta, mert a szerződésnek meg nem felelő teljesítés elfogadása nem jelent lemondást azokról a jogokról, amelyek a szerződésszegésből keletkeznek, ha a jogosult erre irányuló jogait fenntartotta [Ptk. 316. § (1) bek.]. Annak természetesen nincs akadálya, hogy a felek a szerződést úgy módosítsák, hogy a korábban jogilag oszthatatlannak nyilvánított szolgáltatást ismét oszthatóvá teszik. Ebben az esetben a Ptk. 317. §-ának (1) bekezdése érvényesül a felek jogviszonyában.

Mindezekből következik, hogy a szerződéses kikötéssel jogilag oszthatatlanná tett szolgáltatás teljesítésével való részleges késlekedés esetén is a teljes szerződési érték alapulvétele mellett igényelhet a megrendelő késedelmi kötbért.

II. A dolgok gazdasági rendeltetésüket többnyire nem elszigetelten, hanem egymással kapcsolatban

töltik be, s gyakori, hogy több dolog közösen szolgál egy gazdasági célt. A fődolog és a tartozék esetében is erről van szó. A tartozék a fődolog rendeltetésszerű használatát szolgálja, ezért a szolgáltatás teljességéhez hozzátartozik a tartozék szolgáltatása is. Ennek megfelelően a fődolgót - feltéve, hogy a felek másképp nem állapodtak meg - a tartozékkal együtt kell szolgáltatni abban az esetben is, ha a tartozékot nem a kötelezett állítja elő. Tartozék hiányában a szerződést a Ptk. 285. §-a értelmében még részben sem lehet teljesítettnek tekinteni. Ezért a Ptk. 317. §-a alapján azt a kötelezettet, amelyik a tartozék szolgáltatását késedelmesen teljesíti, a teljes áruérték után kell kötbérben marasztalni még olyan esetben is, ha a fődolog tartozék nélkül is használható, és ha a tartozék a fődologhoz viszonyítva csekély értékű.

III. Az összetett dolog egyes alkatrészeinek élettartama gyakran nem azonos a fődologéval. Ugyanez fennállhat a tartozék vonatkozásában is. Ezért a fődolog használhatóságának érdekében önálló forgalom keretében egyes különálló alkatrészek vagy további tartozékok beszerzése válhat szükségessé.

Gyakori eset azonban az is, amikor az összetett dolog biztonságos üzemeltetésének követelménye az, hogy a fődolog és tartozékának használatával egyidejűleg egyes meghatározott különálló alkatrészek (tartalék alkatrészek vagy pótalkatrészek) és további tartozékok (tartalék tartozékok vagy póttartozékok) álljanak rendelkezésre. Ha a felek a szerződésben a fődolog és tartozéka mellett pótalkatrész vagy póttartozék egyidejű szolgáltatását is kikötötték, ebből nyilvánvaló, hogy az üzemeltetés és a felhasználás biztonsága, illetőleg a fődolog rendeltetésszerű használata érdekében az együttszolgáltatásra külön súlyt helyeztek. A felek ilyen szerződési kikötését tehát akként kell értelmezni, hogy a felek a pótalkatrészeket és póttartozékokat a tartozékkal egyenértékűnek tekintik. Az adott esetben a pótalkatrészek és póttartozékok valóban a tartozék funkcióját töltik be, mert - miként a tartozék - a fődolog használatára vannak rendelve, s a pótalkatrész (póttartozék) nélküli, hiányos teljesítés az egész szolgáltatáshoz fűződő érdeket veszélyezteti.

Ha tehát a felek a szerződésben a fődolog mellett pótalkatrész (póttartozék) egyidejű szolgáltatását is kikötötték - ellenkező megállapodás hiányában -, az egész szolgáltatás oszthatatlan (komplettség követelménye).

* Az állásfoglalást a Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2014. PJE határozat értelmében az új Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tartja.